

tạp bút: Vị ngọt / Nguyễn Thị Đức

1.

-Ba mày sao rồi? Sen hỏi.

Tôi đáp:

-Vẫn nằm bệnh viện.

-Bệnh gì vậy?

-Bệnh cũ. Viêm phổi tắc nghẽn mãn tính.

-Tao biểu ba mày ít hoa quả vườn nhà. Đây là chuối tiêu trứng cuốc ba tao trồng. Hôm hai đưa con về, tao chặt dú cho tụi nó ăn. Chuối chưa kịp chín con đã đi rồi.

-Buồn ha. Đây đúng là chuối tiêu trứng cuốc! Khi chín ngoài vỏ có đốm nâu cứ như vỏ trứng cuốc. Vị ngon đặc biệt: dẻo dẻo, ngọt thanh và thơm lừng. Ăn một lần là nhớ đời. Cảm ơn nghe.

-Còn đây là hồng, chính tay ba tao trồng. Hồi ba tao còn, đi đâu thấy cây trái gì lạ, ba tao cũng lấy hột đem về trồng, chăm bẵm từng chút. Bao nhiêu là cây được ba tao trồng kiểu như thế. Vườn nhà tao trở thành vườn tạp. Mít ươi. Mít ráo. Mít nghệ. Mít dứa. Mít tố nữ. Bơ. Xoài. Ổi. Sầu riêng. Mãng cầu. Lê ki ma. Nhãn. Chòi mòi. Trái châm. Dâu da. Lựu...Chẳng thiếu cây gì. Rồi hồng- loài quả của miền Bắc, miền Nam chỉ thấy trồng ở Đà Lạt.

Mà tức cười lắm. Hồi đó hỏi đây là cây gì, ba tao nói: Cây táo! Cả nhà chả ai biết cây táo cây hồng ra sao nên ai cũng ậm ừ: táo! Bao nhiêu năm ba tao ra sức chăm bón mà nó cứ ẻo uột quặt quẹo như một cái cành khẳng khiu, ẻo lả không lên nổi. Lạ cái từ khi ba tao mất nó bỗng xanh tốt xum xuê và năm nay bắt đầu ra quả. Sai lắm. Đỏ cả cây. Ngày giỗ mấy cậu em trai về leo lên hái. Nhiều lắm. Chị Hai tao lớp sắp lên bàn thờ, lớp tíu tit mời bà con chòm xóm thưởng thức trái hồng ba tao trồng. Rót cuộc phải xin từ mâm trái cây của ba tao để gửi vào Sài Gòn cho mấy đứa cháu và để lại một ít biểu ba mày đó.

Vừa nghe Sen giải bày tôi vừa cầm chùm quả hồng lên ngắm. Những quả hồng trồng trên đất Pleiku không căng tròn với sắc đỏ bóng đẹp như hồng Đà Lạt. Trông giống quả cà chua, nhưng không mơn mớn bắt mắt như cà chua. Vậy mà lại ngọt thanh, lại không có hạt!

-Nghĩ thương ba tao. Ông trồng mà chẳng được ăn. Giờ trong vườn còn một loại cây gì lạ lắm, cả nhà tao chưa biết đó là cây gì. Hạt giống. Hạt giống. Vô số hạt giống ba tao thu nhặt về trồng. Vườn nhà quanh năm xanh mướt, sạch trơn.

Không một chút rác. Không một chiếc lá rụng. Ba tao đó! Giờ chị Hai tao giống tính ba tao như in.

-Ừ, chị Hai mày suốt ngày tay cuốc tay chổi loay hoay trong vườn. Trời ơi, vườn cây mà lúc nào cũng sạch bong, kể cả sáu tháng mưa rồi sáu tháng mùa khô gió thổi thông thốc. Chị Hai quét khi nào mà ai vào cũng không hề thấy một chiếc lá rụng. Phục lẫn luôn!

-Ừ, trong nhà chị Hai giống ba tao nhất. Lúc nào chị cũng quét dọn. Thấy chị cực, có lúc thương chị mà tao phát cáu.

-Tính chị vậy thì chịu chứ biết sao. Mà mày nhớ chăm cây hồng cho xanh tốt, hôm nào rồi tao xuống ngắm. Nhớ trồng nhiều chuối tiêu. Chuối nhà mày ngon quá trời.

-Ừ, chuối ngon đặc biệt nên tao mới để dành cho hai đứa con. Tiếc cái là buồng chuối chín không kịp... Bao giờ hai đứa nó mới về..

Bao giờ hai đứa nó mới về? Chuối, hồng, mít, sầu riêng, xoài, ổi, măng cầu, chòi mòi, nấm mồi, khoai lang, khoai từ, bắp, bột bình tinh ... Những vị ngọt bùi thơm dẻo mát lành của cây trái vườn nhà luôn mong ngóng những đứa con xa..

2.

Mùa thu. Chuối tiêu trổ cuốc. Hồng. Côm. Những thức các bà mẹ xứ Bắc sống trên đất phương Nam năm nào cũng mua về cho con ăn. Để nhắc con, hay để thăm nhớ về một quê nhà xa lắc- quê nhà luôn ở trong tim nhưng quá khó để trở về!

Má tôi cũng thế. Từ ngày theo ba tôi vào Nam đến khi nằm xuống ở tuổi bát tuần, má tôi chưa một lần về quê. Sau 1975, kinh tế nhà sa sút, con cái nheo nhóc, mấy chị em tôi tạm dừng việc học, cùng ba má kiếm sống đắp đổi qua ngày.

Trong những ngày tháng gian khó đó, ba tôi viết thư về quê. Quê nhiều thay đổi. Lá thư mỏng phải đi nhiều nơi, phải hỏi nhiều người. Mấy tháng sau mới có thư trả lời. Vậy là có quê nội, quê ngoại. Vậy là biết bà con. Nhưng chỉ trên thư, nhà chưa ai có điều kiện về.

Tôi dạy học ở xa. Thỉnh thoảng về nhà, hỏi má tôi sao không về quê thăm ông bà. Má tôi bảo:

-Quê mình, người ở xa về phải xênh xang “áo gấm về làng”, phải đóng góp như làm đường làng, tu bổ chùa chiền, đình miếu.. Phải có quà mời cả làng uống chén nước, ăn cái bánh... Giờ má chỉ có các con, lo cho con ăn chưa xong lấy gì về thăm quê?

-Hoàn cảnh nhà mình cứ khi nào tụi con lo được vé xe là má về. Mấy chuyện kia phiên phiên thôi..

-Coi sao được con? Và lại: “ Có chồng phải gánh giang sơn nhà chồng”. Quê nhà mình con gái lấy chồng là con người ta. Con thấy đây, má có thờ cúng bên ngoại đâu..

Tôi chúa ghét chuyện này. Vẫn biết “đất lè quê thói” nhưng sao mà phân biệt lạ kì. Nhà tôi bao nhiêu đám giỗ bên nội, má tôi đều nhớ và giỗ quảy bài bản. Ba tôi giao tất cho má, không hề nhớ, không hề biết cúng kiến khăn vái. Còn bên ngoại tỉnh không thấy má tôi cúng giỗ ai. Có phải vì thế mà ba tôi coi trọng con trai và đến giờ vẫn là con trai!

Má tôi cứ cả nghĩ. Và thời gian cứ trôi không đợi một ai. Năm 1984, bà ngoại tôi mất, má tôi vẫn tất bật mưu sinh không về được. Đêm đêm má tôi lặng lẽ khóc thầm. Tôi biết. Thương má, tôi lại nói má về quê. Lần này má tôi nói:

-Má thương bà ngoại, giờ bà mất rồi, về chẳng còn trông thấy bà...

-Còn ông ngoại mà má..

-Ông ngoại già má cho ba mày, ông ngoại bắt má lấy ba nên má khổ cả một đời. Ông ngoại mê đánh bài bán cả trâu bò. Ông ác lắm. má không về...

Má tôi thực sự có ghét ông ngoại không, tôi không thể nào biết được. Chỉ biết má tôi một mực không về . Và rồi ít năm sau, ông ngoại tôi cũng về nằm bên bà ngoại.

Má tôi đã mất. Ba tôi già yếu. Tôi chưa bao giờ nghĩ đến chuyện về quê. Vậy mà cách đây vài tháng, tôi đã được đặt chân lên mảnh đất quê hương. Cả quê nội và quê ngoại. Chẳng bút mực nào tả xiết cảm xúc của tôi trong chuyến về quê ở tuổi 60. Chỉ biết có về quê, mới biết ngày xưa ba được sinh ra và học hành thế nào, Núi Con Voi, Núi Một nơi ba đóng quân là ở đâu, sao má lại biết nhiều vị thuốc gia truyền và biết nấu nhiều món ăn của người Tày, người Thổ; con đường nào má đã đi, cánh đồng nào má đã nhỏ bao giọt mồ hôi, đồng lương của ba ngày đó được tiêu dùng ra sao...Các cô, các chú, các dì và bạn xưa của ba má ai còn ai mất...

Những ngày ở quê khắc sâu trong tim tôi một điều: sống nơi quê người trước sau gì cũng nên về quê, dù chỉ một lần. Để cảm nhận được vị ngọt quê hương. Để không phải đau đáu mãi với câu thơ:

Thứ quê hương như một người tình

Thuở đầu đời nguôi quên không nổi

(Thơ Cao Thoại Châu)...

03.10.2014

PM: Nguyễn Thị Đức